

Nadenken over andere landbouw in BoergerGroep

“Boergers” dromen van een prachtige toekomst voor het platteland en de landbouw. Eén waarbij de boer vlakbij de stad voedselproductie verbindt met het sociale leven van de stadsbewoners. Daar willen deze stedelingen, op verzoek van Wageningen UR bijeen in Utrecht, aan werken.

Uit Den Bosch, Rotterdam, Den Haag of Amsterdam komen ze. Ze maken zich zorgen. De stedelingen vrezen dat er straks alleen nog grootschalige landbouw overblijft waar een burger niets meer te zoeken heeft. En dat iedereen denkt dat de aardappel uit de supermarkt komt in plaats van uit de grond. Of dat als je over een aantal jaren met de trein door het westen van Nederland reist, je alleen nog maar gebouwen ziet en geen streepje groen meer. Allemaal willen ze het tij keren, er actief aan meewerken dat de landbouw een andere rol krijgt in de samenleving. Vandaag zijn ze “boergers”, de naam die de onderzoekers van Wageningen UR voor hen hebben bedacht. Als BoergerGroep denken ze na over een andere toekomst. Voor sommigen is het deze 24^e oktober de eerste bijeenkomst, voor anderen de tweede of de derde. Sommigen hebben op een eerdere bijeenkomst een kijkje genomen op een stadsboerderij (zie foto voorpagina). Anderen hebben nagedacht over wat voor beeld zij hebben van het platteland. Vandaag zijn de boergers bijeen geroepen voor een project in opdracht van het ministerie van LNV. Het ministerie wil horen wat voor nieuwe ideeën er leven in de maatschappij over multifunctionele landbouw. De onderzoekers zijn daarvoor al te rade gegaan bij ondernemers, nu willen ze ook horen wat er onder de boergers leeft.

>> Dertig kerncentrales

De groep wordt in tweeën gesplitst en iedere groep krijgt een envelop met kaartjes met een korte omschrijving van een mogelijke toekomst. Op de roze kaartjes staat: iedereen beweegt zich voort in elektrische auto's. Beter voor de gezondheid, want het probleem fijnstof bestaat dan niet meer. De elektriciteit komt van dertig nieuwe kerncentrales in Noordwest-Europa, die ook de energie leveren om fosfaat te recyclen. Voor stikstofvoorziening draait de landbouw volledig op kunstmest uit aardgas, waarmee wel een probleem ontstaat: de Russische president heeft de gaskraan definitief dichtgedraaid.

Het valt niet mee je in te leven in zo'n toekomst. Marinus Trommel verzucht: 'Het is totaal niet mijn wereld.' Hij ziet een wereld van schaalvergroting in de landbouw zonder plaats voor de biologische landbouw, wat hij nu juist wil bevorderen. Anderen noemen nog wel voordelen: zo'n wereld is stiller, omdat elektrische auto's vrijwel geen herrie maken. En schoner. Een ander brengt hiertegen in: 'Schoner? Wat denk je van het kernafval?' Waarop een volgende een politiestaat voor zich ziet. Anders is het bij zoveel kerncentrales te makkelijk voor terroristen om kernafval te stelen voor kernwapens. De boergers zijn het erover eens dat dit een toekomstbeeld is van een vergevorderde technologische wereld. De vraag rijst wat de eigen behoefte in zo'n maatschappij zal zijn. De behoefte aan een meer menselijke samenleving overheerst, een samenleving waarin menselijk contact centraal staat.

>> Boerger als boerenondernemer

Een nieuwe opdracht voor de groep met de roze kaartjes: iedere boerger is boerenondernemer. Hoe kun je je bedrijf inpassen in het geschetste toekomstbeeld? Nu hebben ze hun lot in eigen handen, al is het niet altijd makkelijk je voor te stellen dat je boer bent. Toch lukt het een beeld te schetsen. De boergers denken dat de stedelijke omgeving in Nederland te klein is voor grootschalige landbouw en deze naar elders vertrekt. Maar de stad moet wel contact houden met natuur en voeding. Dan zit er niets anders op dan – dure – stadsgrond te gebruiken voor groen. Op de open grond in de stad en er vlak omheen mag dan alleen geproduceerd worden wat hier nodig is. Niet voor de wereldmarkt. Een kanttekening: transport en mobiliteit worden steeds lastiger omdat de bevolking groeit. Hoe is dat op te lossen? Begin een buizenpostsysteem, klinkt het, voor een eigen distributiesysteem van de boer naar de burger. Andere boergers willen als boer een scholingstraject aanbieden aan criminele jongeren of ruimte bieden aan schoolklassen. 'Maar dat is er toch allemaal al', reageert Corrie van Alebeek. 'Het gaat er toch om dat het boeren zelf rendabel moet worden?' Dat prikkelt



om met meer innovatieve ideeën te komen: een rolstoelrestaurant, een kookschool voor middelbare scholieren, een boerderij als plek waar mensen kunnen picknicken en ontspannen.

>> Hetzelfde concept

De andere groep komt binnen. Zij hadden een heel ander toekomstbeeld, verzekert Gerwin Meijer, bedenker en begeleider van deze dag en werkzaam bij Wageningen UR. Welke dat is, doet er niet toe. Het gaat om de uitkomsten en die zijn ongeveer hetzelfde, weet Meijer nu al. Het toekomstbeeld is alleen een middel om te achterhalen wat de boergers willen met landbouw. Ze komen uit op een bejaardentehuis, school, boerderij, sportschool, atelier, bloembinderij, sociale werkplaats op één terrein, maar wel kleinschalig. 'Dan heb je het niet meer over een boer maar over een levenskunstenaar, iemand die voedsel voor de geest produceert', concludeert Meijer. Ze zien het wel voor zich. Het is eigenlijk een beetje terug naar vroeger: dorpjes gegroepeerd rond een boerderij. Voedselproductie is wel de primaire taak, maar de andere taken zijn ook belangrijk, van gezondheidscentrum tot stilteboerderij.

Kritiek kan niet uitblijven. Hoe breng je dit in de praktijk?, vraagt een boerger. Een ander: 'Toch is het positief. Je hebt keuzemogelijkheden. Het is niet zo dat het per se allemaal grootschaliger en intensiever moet worden.' Corrie van Alebeek besluit: 'Alleen al omdat je dit kunt verzinnen, moet het ook mogelijk zijn. Tegen alle voorspellingen in dat de landbouw alleen maar grootschaliger en technologischer wordt en de afstand tussen boer en burger steeds zal groeien, kun je het heft in eigen hand nemen en iets anders opbouwen.'

Francisca Caron-Flinterman, van Wageningen UR, neemt de ideeën die naar boven zijn gekomen mee in het onderzoek naar nieuwe mogelijkheden voor multifunctionele landbouw. 'Een deel van de ideeën had ik vaker gehoord, maar er zitten ook zeker nieuwe bij. Nu kunnen we LNV een heel breed palet aan ideeën leveren, zowel vanuit burgers als vanuit ondernemers. Ook andere studies kunnen gebruikmaken van de ideeën en behoeftes van deze boergers', denkt ze. LN